

Per 1 mei 2023: Eenheid en duidelijkheid in gerechtelijke civiele procedures

1. Met ingang van 1 mei 2023 komt een einde aan het bestaan van twee verschillende versies van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering door de inwerkingtreding van de Wet technische eenmaking Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.¹ Deze wet heeft tot gevolg dat alle KEI-bepalingen komen te vervallen en worden geïntegreerd in de bepalingen over de procedure in cassatie in de elfde titel van Boek 1 Rv. Wat ging eraan vooraf?

2. In 2012 geeft de Raad voor de rechtspraak te kennen zich te willen richten op “voortvarende, digitaal toegankelijke en minder formele rechtspraak zodat een conflict snel en effectief kan worden beslecht”. Dit wordt omarmd door het Ministerie van Veiligheid en Justitie en gevolgd door het wetgevingsprogramma “Kwaliteit en Innovatie rechtspraak” (KEI), waarin vereenvoudiging en digitalisering van het civiele proces centraal staan. Een en ander heeft geleid tot onder meer drie wetten van 16 juli 2016², waarbij met name de wijze waarop een procedure ahangig wordt gemaakt een aanmerkelijke wijziging ondergaat. Het klassieke onderscheid ‘bij dagvaarding’ dan wel ‘bij verzoekschrift’ komt te vervallen en wordt vervangen door een nieuwe, geüniformeerde procesinleiding. De eiser of verzoeker, zo luidt art. 30a lid 1 KEI-Rv, stelt zijn vordering in of dient zijn verzoek in door middel van een procesinleiding. Deze indiening geschiedt – gelijk het verzoekschrift – bij de griffie, die vervolgens als het gaat om een vorderingsprocedure (dat is in de KEI-terminologie wat in het niet-digitale procesrecht een dagvaardingsprocedure is) aan de eiser langs digitale weg een oproepingsbericht verstuurt dat door eiser vervolgens aan verweerder bij exploit wordt betekend of op andere wijze bezorgd (art. 112 lid 1 KEI-Rv).

3. Anders dan te doen gebruikelijk zijn de verschillende wetten van 16 juli 2016 niet in één keer ingevoerd, maar is gekozen voor een gefaseerde invoering, te weten voor: (i) vorderingsprocedures bij de Hoge Raad per 1 maart 2017³, (ii) vorderingsprocedures met verplichte procesvertegenwoordiging bij de rechtbanken Gelderland en Midden-Nederland per 1 september 2017⁴, en (iii) verzoekprocedures bij de Hoge Raad per 1 april 2021.⁵ Ter gelegenheid hiervan is telkens een aantal KEI-bepalingen algemeen in werking getreden (zoals bijv. art. 30p KEI-Rv over de monde-

linge uitspraak⁶) en is een aantal andere bepalingen alleen in werking getreden voor specifieke procedures bij specifieke gerechten (Hoge Raad onderscheidenlijk de rechtbanken Gelderland en Midden-Nederland) en, waar het betreft de genoemde rechtbanken, in specifieke zaken (de zgn. handelszaken met advocaat). Dit alles heeft ertoe geleid dat er twee verschillende versies bestonden van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, één voor verplicht elektronisch procederen en één versie voor niet-elektronisch procederen.

1. Wet van 25 januari 2023, *Stb.* 2023, 41. Zie voor de inwerkingtreding het Besluit van 20 maart 2023, *Stb.* 2023, 97.
2. Zie *Stb.* 2016, 288-290. Van deze wetten – in de wandeling: de KEI-wetgeving – is een ingebonden parlementaire geschiedenis verschenen: A.I.M. van Mierlo & K.J. Krzemiński (red), *Parlementaire Geschiedenis Burgerlijke rechtsvordering Wetgeving vereenvoudiging en digitalisering procesrecht ('KEI')*, Deventer: Wolters Kluwer 2016.
3. Besluit van 25 januari 2017, *Stb.* 2017, 16.
4. Besluit van 24 april 2017, *Stb.* 2017, 174.
5. Besluit van 4 februari 2021, *Stb.* 2021, 81.
6. Art. 30p KEI-Rv is per 1 mei 2023 vernummerd tot art. 29a Rv. De daarin neergelegde regeling heeft overigens geen exclusieve werking. Zie HR 20 april 2018, *NJ* 2020/337, m.nt. H.B. Krans (A./Officier van Justitie).

4. Het verplicht elektronisch procederen bij de rechtbanken Gelderland en Midden-Nederland is met ingang van 1 oktober 2019 stopgezet.⁷ Tegelijkertijd is bij die beide rechtbanken weer van toepassing verklaard het procesrecht zoals dat op dat moment bij de andere rechtbanken gold. Voor het handhaven van twee versies van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bestaat sedertdien geen redelijke grond. De wetgeving uit 2016 die verplicht tot elektronisch procederen is voor de Hoge Raad weliswaar nog steeds van toepassing, maar daarvoor kan worden volstaan met een aanpassing van de regels omtrent cassatie in titel 11. En aldus is geschied met deze technische wet, die naar het – terechte – oordeel van de wetgever noodzakelijk is om weer eenheid en duidelijkheid te scheppen in de wetgeving die betrekking heeft op gerechtelijke civiele procedures.⁸

5. Ondanks deze technische eenmaking behoort het elektronisch procederen bij andere gerechten dan de Hoge Raad – gelukkig maar – niet tot het verleden. Zo kunnen sinds 15 november 2021 in het kader van conservatoir beslag verzoeken (beslagrekeningen) digitaal worden ingediend bij de voorzieningenrechter via Mijn Rechtspraak, terwijl bij het Netherlands Commercial Court (art. 32a Rv) verplicht elektronisch wordt geprocedeerd. In beide gevallen vindt dit overigens niet plaats op basis van de KEI-wetgeving uit 2016. Het valt te hopen dat het elektronische procederen een verdere vlucht gaat krijgen. Het ‘schuiven’ met papieren processtukken is nauwelijks nog – of eigenlijk: niet meer – van deze tijd.

Prof. mr. A.I.M. van Mierlo*

7. Zie Wet van 3 juli 2019, *Stb.* 2019, 241, alsmede Besluit van 5 juli 2019, *Stb.* 2019, 247.

8. MvT, *Kamerstukken II 2022/23*, 36 212, nr. 3, p. 3.

* Advocaat te Rotterdam, hoogleraar burgerlijk (proces) recht Erasmus School of Law (Erasmus Universiteit Rotterdam), hoogleraar privaatrecht, in het bijzonder het burgerlijk procesrecht, Rijksuniversiteit Groningen, redacteur van het WPNR.